

محل اقامت و سکونت امام مهدی (ع) در زمان غیبت کجاست؟

موضوع محل اقامت و سکونت امام مهدی (ع) در زمان غیبت نیز از جمله موضوع‌هایی است که ذهن بسیاری از مردم را به خود مشغول داشته است و معمولاً در مجالس و محافل مهدوی مورد پرسش قرار می‌گیرد.

موضوع محل اقامت و سکونت امام مهدی (ع) در زمان غیبت نیز از جمله موضوع‌هایی است که ذهن بسیاری از مردم را به خود مشغول داشته است و معمولاً در مجالس و محافل مهدوی مورد پرسش قرار می‌گیرد.

به گزارش خبرنگار مهر، متن زیر برشی از کتاب «معرفت امام زمان» اثر ابراهیم شفیع‌ی سروستانی است که در ادامه می‌خوانید؛

پرسش‌های مختلفی درباره زندگی و شخصیت امام مهدی (ع) در اذهان مردم وجود دارد. پرسش‌هایی که هر از چند گاه در میان دانش‌آموزان، دانشجویان و دیگر اقشار، مطرح و به دغدغه ذهنی آنها تبدیل می‌شود. در ادامه به یکی از این سوالات پرداخته می‌شود.

موضوع محل اقامت و سکونت امام مهدی (ع) در زمان غیبت نیز از جمله موضوع‌هایی است که ذهن بسیاری از مردم را به خود مشغول داشته است و معمولاً در مجالس و محافل مهدوی مورد پرسش قرار می‌گیرد.

پیش از پاسخ‌گویی به این پرسش، یادآوری این نکته ضروری است که برای غیبت امام مهدی (ع) دو معنا قابل تصور است:

نخست ناپیدا بودن امام؛ یعنی اینکه آن حضرت در دوران غیبت از نظر جسمی از دیدگان مردم به دور است و اگر چه آن حضرت مردم را می‌بیند و از حال آنها باخبر می‌شود، ولی کسی توان دیدن ایشان را ندارد.

دوم، ناشناس بودن امام؛ در این فرض، آن حضرت در طول زمان غیبت در میان مسلمانان حضور می‌یابد و با آنها مواجه می‌شود، ولی کسی او را نمی‌شناسد و به هويت واقعی نمی‌شناسد. [۱]

بحث از محل اقامت و سکونت امام مهدی (ع) در زمان غیبت اگر چه در هر دو فرض مطرح می‌شود، ولی به نظر می‌رسد در فرض دوم، این موضوع کمتر جای بحث دارد و آن حضرت با مخفی داشتن هويت خود، در هر کجا که بخواهد می‌تواند زندگی کند.

در زمینه محل اقامت امام مهدی (ع)، روایت‌های گوناگونی وجود دارد که با توجه به آنها، محل‌های احتمالی اقامت آن حضرت را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد:

الف) محل‌های دور دست و ناآشنا

برخی روایات، محل خاصی را برای اقامت امام مهدی (ع) تعیین نمی‌کنند و جایگاه ایشان را در بیابان‌ها و کوه‌ها، مکان‌های دور دست و محل‌هایی می‌دانند که هیچ‌کس از آن آگاهی ندارد. از جمله در روایتی که از خود آن حضرت نقل شده است، ایشان خطاب به علی بن مهزیار می‌فرماید: یا بن المازیار اَبی اَبُو مُحَمَّدٍ عَهْدَ اِلَیَّ اَنْ لَا اُجَاوِرَ قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَیْهِمْ وَ لَعْنَتُهُمْ وَ لَهُمُ الخِزْيُ فِی الدُّنْیَا وَ الْاٰخِرَةِ وَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ، وَ اَمْرِنِیْ اَنْ لَا اُسْكِنَ مِنْ الْجِبَالِ اِلَّا وَعَرْهَا وَ مِنْ الْبِلَادِ اِلَّا وَعَرْهَا. [۲]

ای پسر مهزیار! پدرم ابو محمد از من پیمان گرفت که هرگز با قومی که خداوند بر آنها خشم گرفته، آنها را لعنت کرده، برای آنها در دنیا و آخرت بیچارگی رقم خورده و عذابی دردناک در انتظار آنان است، هم‌نشین نباشم و به من دستور داد که برای اقامت، کوه‌های سخت و سرزمین‌های خشک و دور دست را برگزینم.

همچنین آن حضرت در توفیق شریفی که خطاب به شیخ مفید صادر شده است، در این زمینه می‌فرماید: تَحْنُ وَ اِنْ كُنَّا ثَاوِیْنَ [ثَاوِیْنَ] یَمَكَانِنَا الثَّأْبِیِّ عَنْ مَسَاكِنِ الطَّالِمِیْنَ حَسْبُ الَّذِیْ اُرَاْنَاهُ اللّٰهُ تَعَالٰی لَنَا مِنَ الصَّلَاحِ وَ لِشِیْعَتِنَا الْمُؤْمِنِیْنَ فِی

ذَلِكَ مَا دَامَتْ دَوْلَةُ الدُّنْيَا لِلْفَاسِقِينَ فَإِنَّا يُحِيطُ عِلْمًا بِأَثَابِكُمْ وَ لَا يَعْزُبُ عَنَّا شَيْءٌ؛ [۳] من أخباركم.

ما بر اساس آنچه خدای تعالی برای ما و شیعیان مؤمنان مصلحت دیده، تا زمانی که دولت دنیا از آن فاسقان است، در سرزمین های دوردستی که از جایگاه ستمگران دور است، سکنا گزیده ایم؛ ولی از آنچه بر شما می گذرد، آگاهیم و هیچ یک از اخبار شما بر ما پوشیده نمی ماند.

در روایتی که پیش از این از امام صادق (ع) نقل شد، آن حضرت، جایگاه امام مهدی (ع) را جایی ناشناس معرفی می کند که جز معدود افرادی از آن آگاهی ندارند؛ و هیچ کس از دوست و بیگانه از جایگاهش آگاهی نمی یابد، مگر همان خدمت گزار؛ که به کارهای او می رسد. [۴]

این گونه روایات، گویای آن است که امام مهدی (ع) بر اساس امر الهی، در مکان هایی ناشناخته، دور از دست و پا، به دور از شهرها و آبادی ها زندگی می کند و کسی از محل اقامت آن حضرت آگاه نیست.

(ب) محل های خاص و شناخته شده

در برخی روایات، از مکان هایی خاص به عنوان اقامت گاه امام مهدی (ع) در دوران غیبت یاد شده است که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

اول مدینه

در برخی روایات، از مدینه منوره به عنوان محل اقامت امام عصر (ع) یاد شده است. در روایتی که از امام محمد باقر (ع) نقل شده است، در این زمینه چنین می خوانیم: لَأُبَدَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ مِنْ عَزَلَةٍ وَ لَا بُدَّ فِي عَزَلَتِهِ مِنْ قَوِّ وَ مَا يَتَلَاثِنَ مِنْ وَحْشَةٍ وَ نِعْمَ الْمَنْزِلَ طَيِّبَةً. [۵] صاحب این امر ناگزیر از کناره گیری است و او در [زمان] کناره گیری خود ناگزیر از [داشتن] نیرو و توانی است. او با وجود آن سی نفر هیچ هراسی ندارد. چه خوب جایگاهی است [مدینه] طیبه.

در کتاب شریف بحارالانوار ذیل این روایت چنین آمده است: «طیبه» یکی از نام های مدینه است. این روایت دلالت می کند که آن حضرت (ع) غالباً در این شهر و در حوالی آن است. همچنین دلالت می کند که همواره با ایشان سی نفر از یاران خاصشان هستند و اگر یکی از آنها بمیرد، کس دیگری جای او نمی شود. [۶]

در روایت دیگری که از امام حسن عسکری (ع) نقل شده است، آن حضرت در پاسخ این پرسش راوی که می پرسد: «اگر حادثه ای برای شما روی دهد، سراغ فرزندان را از کجا بگیریم؟» می فرماید: «در مدینه». [۷]

دوم کوه رضوی

برخی روایات، «کوه رضوی» در نزدیکی مدینه را پناه گاه و اقامت گاه امام عصر (ع) معرفی کرده اند که روایت زیر از آن جمله است:

عبدالاعلی مولى آل سام می گوید: به همراه ابی عبدالله [امام صادق] (ع) [از مدینه] خارج شدیم. زمانی که به روجاء [در اطراف مدینه] رسیدیم، آن حضرت دقایقی نگاهش را به کوهی که در آن منطقه بود، دوخت و آن گاه فرمود: تَرَى هَذَا الْجَبَلَ؟ هَذَا جَبَلٌ يُدْعَى رَضْوَى مِنْ جِبَالِ فَارَسٍ أَحَبَّنَا فَتَقَلُّهُ اللَّهُ إِلَيْنَا. أَمَا إِنَّ فِيهِ كُلَّ شَجَرَةٍ مَطْعَمٍ، وَ نِعْمَ أَمَا لِلْخَائِفِ مَرْتِينٍ. أَمَا إِنَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ عَيْتَيْنِ، وَاحِدَةً قَصِيرَةً وَ الْأُخْرَى طَوِيلَةً. [۸]

این کوه را می بینی؟ این کوه، «رضوی» نام دارد و از کوه های فارس است. چون ما را دوست داشت، خداوند آن را به سوی ما منتقل کرد. در آن، همه درخت های میوه دار وجود دارد و در دو مرحله پناه گاهی خوب برای خائف [امام زمان] است. آگاه باش که برای صاحب این امر دو غیبت است که یکی از آنها کوتاه و دیگری بلند است.

در دعای ندبه نیز از این مکان نام برده شده است. [۹]

یاقوت حموی در مورد منطقه «رضوی» می فرماید: رضوی، کوهی است میان مکه و مدینه در نزدیکی ینبع و دارای آب فراوان و درختان زیادی است. کیسانیه [۱۰] می پندارند که محمد بن حنفیه در آنجا زنده و مقیم است. [۱۱]

[۷]. الکافی، ج ۱، ص ۳۲۸، ح ۲؛ کتاب الغیبة (طوسی)، ص ۱۳۹؛ بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۶۱، ح ۱۱.

[۸]. کتاب الغیبة (طوسی)، ص ۱۰۳؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۳، ح ۷.

[۹]. ر. ک: بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

[۱۰]. «کیسانیه» پیروان «مختاربن ابوعبیده ثقفی» بودند. او نخست برای پیشرفت کار خود دعوت به علی بن الحسین ۸ سپس دعوت به محمد حنفیه می کرد. البته کار او مبتنی بر اعتقاد وی به اهل بیت نبود، بلکه می خواست از آن بهره برداری سیاسی کرده باشد و چون کارش بالا گرفت، خود دعوی دریافت وحی از خداوند کرد و عباراتی مسجع و مقفی به تقلید قرآن به زبان می راند. فرهنگ فرق اسلامی، ص ۳۷۳

[۱۱]. یاقوت حموی، مراد الإطلاع علی أسماء الأمکنة و البقاع، بیروت، دارالجيل، ۱۴۱۲ هـ. ق، ج ۲، ص ۶۲۰.

[۱۲]. ر. ک: بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۶؛ ج ۵۳، ص ۹۷.

[۱۳]. کتاب الغیبة (نعمانی)، ص ۱۸۲.

[۱۴]. ر. ک: کتاب الغیبة (نعمانی)، ص ۳۱۵؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۶، ح ۸۰؛ ص ۳۰۷، ح ۸۱.

[۱۵]. ر. ک: بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۸.

[۱۶]. کتاب الغیبة (نعمانی)، ص ۱۶۴؛ الکافی، ج ۱، صص ۳۳۶ و ۳۳۷، ح ۴.